

Setembre social | | Actualitzat el 04/06/2021 a les 11:59

Emprendre contracorrent Noguera amunt

Al Pallars Sobirà, la comarca per excel·lència del ràfting, hi ha qui busca emprendre Noguera amunt a contracorrent | Esteve Clavero recull en aquest reportatge alguns exemples de projectes: la Tremolina, Natura Llibres i Nòmada Pirineu Republik

Han viscut en pròpia pell les enormes dificultats per a trobar habitatge: «La situació és molt dura al Pallars i en el món rural en general» | Esteve Clavero

El Pallars Sobirà és la comarca amb menys densitat de població del Principat. Amb la pagesia i el turisme com a motors econòmics principals, a fora és coneguda, sobretot, per llacs, muntanyes i embotits. A dins, però, hi ha qui intenta construir territori amb noves eines. A la comarca per excel·lència del ràfting, hi ha qui busca emprendre Noguera amunt a contracorrent; aquests en són alguns.

Plantant llavors de sobirania

«- Però, aleshores, jo podré venir aquí i agafar peres? - Jo crec que les haurem de pagar, no?». Un grup d'avis i àvies intercanvien dubtes. Les curiositats es disparen entre les desenes de veïns i veïnes que acaben d'escoltar la presentació del projecte de la Tremolina i que ara deambulen pels diferents espais de la casa. La jornada de portes obertes és tot un èxit.

Avui és la presentació oficial, però la casa i el seu equip inicial ja són coneguts al poble. Des de veïns que se'ls havien acostat encuriosits fins a d'altres que els han deixat eines; la seva presència a Gerri de la Sal no ha passat desapercibuda. Aquesta casa feia més de 25 anys que estava tancada i era molt emblemàtica per al poble: «per a molta gent, ha format part de la seva vida», asseguren. Ara, en Pere, la Mireia, l'Anna, en Guillem i en Gerard, el motor del projecte, volen recuperar-la per a fer-hi habitatge cooperatiu i molt més.

Aquesta casa feia més de 25 anys que estava tancada i era molt emblemàtica per al poble: «per a molta gent, ha format part de la seva vida», asseguren Foto: Esteve Clavero

Els unia l'amistat, però també l'afinitat política i voler anar més enllà. «Volíem fer moltes coses a la vida, però com a unitats familiars separades no ens hi vàiem amb cor. Compartir i unir forces ens permetia també pensar, ampliar la família que no tenim aquí. Així també creem la nostra xarxa de suport», expliquen. Com en tot grup humà, hi ha divergències i desavinences, però assumeixen les dificultats com a processos d'aprenentatge: «Si en fas un bon enfocament, pot ser molt bonic i generar un bon creixement».

Han viscut en pròpia pell les enormes dificultats per a trobar habitatge: «La situació és molt dura al Pallars i en el món rural en general». Ara, tindran quatre habitatges d'entre 70 i 90 m². La casa, però, va més enllà de tenir un sostre digne i en clau cooperativa: un obrador i una sala polivalent obertes a les necessitats del poble formen part de la columna vertebral del projecte. Subratllen en tot moment l'enfocament polític del projecte: elles no seran propietàries de l'espai, sinó que ho serà la cooperativa, que els en cedirà l'ús. Amb el format cooperatiu, eviten el lucre i l'especulació amb la casa o els terrenys, i amb el model de cessió, en garanteixen una continuïtat més enllà de

les persones físiques que ara ho impulsen.

Amb l'obrador i els 7.800 m2 de prat, la sobirania productiva i l'alimentària són puntals de la casa, com també ho és la sobirania hídrica: volen fer que els camps es reguin amb aigua de pluja; i, si poden, també, fer-ne un ús domèstic. Malgrat tot, n'assumeixen les limitacions: «Entenem que això de ser sobirà és molt difícil; no sabem si ho podrem ser. Intentarem ?anar a màxims', però sense deixar-hi la felicitat i el benestar del dia a dia».

Per a poder gestionar els espais comuns, La Tremolina es planteja que hi hagi una assemblea d'usuàries de l'espai Foto: Esteve Clavero

I el primer problema ja el tenen damunt la taula o, més ben dit, damunt la teulada: com que tot el poble està catalogat com a BCIN (Bé Cultural d'Interès Nacional), no hi poden posar plaques solars. Volen parlar amb el Departament de Cultura de Lleida per entendre'n els motius i mirar de trobar-hi solució. En el pitjor dels casos, ells podrien arribar a posar les plaques al prat, però troben absurd fer-ho damunt de sòl que pot produir aliments, i més amb la polèmica existent al Pallars Jussà, on la població s'està mobilitzant contra els marcoparcs solars.

És aquesta perspectiva col·lectiva i futura la que més els pesa: poder aportar un gra d'arena en la construcció d'exemples i realitats alternatives. No debades, ells han trobat a faltar referents d'habitatge cooperatiu en el món rural. Ara volen que la seva experiència serveixi a qui pugui interessar, «sense que això vulgui dir que ho hem fet molt bé o molt malament, sinó que hem fet el que nosaltres necessitàvem, el que volíem tenir a les nostres vides. Si a algú li serveix d'inspiració, ja estarà molt bé».

A La Tremolina les persones no seran propietàries de l'espai, sinó que ho serà la cooperativa, que els en cedirà l'ús Foto: Esteve Clavero

Agraeixen el tracte rebut per part de l'Ajuntament de Baix Pallars, a través del qual han guanyat una subvenció de la Generalitat per a la rehabilitació d'habitatge al món rural. «Sabem que podem rebre crítiques, perquè no deixa de ser un espai privat, però hi ha retorn al poble», conclouen. Si algun dia pleguessin, elles recuperarien la seva inversió, mentre que un possible excedent aniria al fons de cooperatives per a altres projectes. I, mentre duri l'actual projecte, es plantegen que hi hagi una cuina més comunitària o la sala polivalent que també serveixi per a impulsar projectes que o bé vulguin començar o els falti aquest espai que no hi és, al Pallars.

Perceben l'ajuda i el caliu rebut per part del veïnat. I per a poder gestionar els espais comuns, es plantegen que hi hagi una assemblea d'usuàries de l'espai, al marge de l'assemblea de la casa, perquè es prenguin decisions de manera autònoma segons les necessitats d'aquests espais oberts al poble. «No ho fem només per nosaltres: volem crear alguna cosa i deixar-la com a llavor de futur per a qui pugui venir», subratllen.

D'una oficina a Madrid a una cort a Alins

A poca distància de la Tremolina hi ha un restaurant japonès que ha obert fa poc. Amb ell, Natura Llibres ha organitzat unes jornades sobre el país nipó. Meritxell Álvarez, la llibretera, pensava que no s'hi apuntaria ningú. Però es va omplir el sopar i va obrir una altra sessió per al dinar. «El Japó té una cultura que respecta molt la natura, hi tenen molta delicadesa», destaca.

I ella va venir precisament per això. El primer confinament la va enganxar a Madrid. «Era horrible,

en un pis que feia 11 passes d'una banda del passadís a l'altra. M'estava tornant boja, me'n volia anar a viure a un poble petit», assegura. I Alins, el poble de l'àvia, en va ser el destí. Concretament, una antiga cort en desús des de feia anys. Ella necessitava sortir de la ciutat i anar a viure en un poble «d'unes dimensions més humanes».

Meritxell Álvarez: «Hi ha veïns que pesquen turistes pel poble i me'ls porten a la llibreria» Foto: Esteve Clavero

Per què una llibreria? Volia venir amb un projecte que l'enriquís a ella i també al poble. Durant el confinament, pensava que «sort en tens dels llibres, necessites muntanya, però almenys tens els llibres, que també són una font de salvació». Va pensar d'unificar llibres i natura, especialitzant-hi la llibreria. «Quan em diuen si és arriscat, penso que ho és més obrir una llibreria a Barcelona o a Madrid, on tens un fotimer més de llibrereries i no tens per què venir-me a comprar a mi. Aquí no n'hi havia, i més enllà, ja te n'has d'anar a la Pobla o a Tremp per trobar les següents llibrereries amb entitat i amb un cert catàleg».

Està satisfeta amb l'acollida, tant *online*? sovint ven llibres després de penjar-ne la portada a l'Instagram, mentre no té el web enllestit? com presencial: «Hi ha veïns que pesquen turistes pel poble i me'ls porten a la llibreria». Fins i tot, hi ha veïns que, tot i viure a Lleida tota la setmana i pujar a Alins només el cap de setmana, li encarreguen el llibre a ella; o rep encàrrecs de llibres que ella mai no tindria: «són com petits mecenes», assenyala. De fet, de tots els llibres en compra sempre només un exemplar, que reposa quan ha venut. Tret d'un: «El de Tor, de Carles Porta, perquè surt més per al turistes». Assegura que es guanya millor la vida que com a periodista autònoma i que, mentre en tingui per a ella i per a Bronte, en té prou? el seu gos deu el nom a l'autora de *Cims borrascosos*.

Natura llibres organitza clubs de lectura amb autores locals que omplen places i tenen llista d'espera Foto: Esteve Clavero

A part d'especialitzar-se en natura, vol programar activitats per a despertar la curiositat, també de la canalla: l'espai infantil queda just sota l'escala que duu a casa seva. Organitza clubs de lectura amb autores locals que omplen places i tenen llista d'espera. I vol obrir-ne el ventall, preparant jornades dedicades a l'ornitologia, de memòria històrica o amb empreses de guiatge, així com col·laboracions que ja funcionen amb altres projectes: a la llibreria es poden comprar samarretes i dessuadores de Nòmada Pirineu Republik.

«Volem que es parli de la 'cultura de muntanya'»

«El Pirineu no és només hostaleria i turisme, darrere d'això hi ha una filosofia de vida i una cultura pròpia de muntanya. A través de la roba, podem explicar com és aquest món i aquesta vida, què és el Pirineu». David Comella assegura amb rotunditat que no han creat una marca de samarretes i dessuadores, sinó que «ha sorgit una marca de roba i més».

La idea es remunta a fa gairebé 2 anys, quan en va parlar amb un amic seu, Pere Báscones. Volien poder parlar de cultura de muntanya, de vida rural, esports, de tot el que genera el Pirineu en si, i entenien que podien començar per crear una marca. «Nòmada podia ser un bon nom, perquè la muntanya també és molt pròpia dels nòmades, i és un nom que parla més de moviment, de dinamisme; no és nom propi, estàtic». Les samarretes i la dessuadores en serien la prova inicial.

La pandèmia els va frenar quan eren just a punt de sortir. Després de l'endarreriment forçat, van decidir llençar-s'hi igualment: «El projecte està pensat sobretot per vendre online, també per una qüestió logística. Però, en ser marca de territori i d'identitat, requereix una presència física molt potent. Ha d'estar arrelada al territori i també hi ha d'haver punts físics de venda», destaca.

David Comella assegura amb rotunditat que no han creat una marca de samarretes i dessuadores, sinó que «ha sorgit una marca de roba i més» Foto: David Comella

El novembre del 2020, les vendes *online* es disparen. Col·loquen material en una botiga d'esports de Sort i segueixen venent. Decideixen col·laborar amb dues productores de roba per a obrir una botiga col·laborativa pròpia durant les festes de Nadal: tot un èxit per als tres projectes. Un d'ells, Cusart, es defineix com a «roba sostenible, conscient i amb valors», mentre que Xisqueta fa «artesanía i moda ètica amb llana del Pirineu»; són productes 100% orgànics, vegans i de comerç just. «La interacció en projectes col·laboratius a les xarxes és molt important, perquè generes un moviment al qual, si tens la logística preparada per a vendre *online*, pots respondre ràpidament», apunta.

La col·laboració forma part de la seva lògica: no és un projecte que vulgui viure només de la seva marca com a tal. «Volem generar sinergies amb projectes del Pirineu, no només de roba, sinó també d'altres iniciatives». Ja estan treballant amb una cerveseria artesana de la Pobla de Segur. En el seu punt de mira hi ha estendre's per tot el territori i incloure referències a tot el Pirineu, i fer-ho superant l'encasellament dels productes primaris. Valoren com a molt bona l'acollida al territori: «Hi havia la necessitat que sorgís un projecte amb identitat de Pirineu».